ఎక్కువ తక్కువ కులాలు

భార్య కాపరానికి రాగానే మొగ్గవేసి, పల్లటీకొట్టి, సంపూర్ణంగా మారి మరొక మనిషి అయిపోయిన బాపతులో చేరాడు వెంకటేశ్వర్లు. బడితెలాగా వయస్సు వచ్చిన తరవాత కూడా ఎక్కడో ఋష్యశృంగుడల్లే ఆడదాని మొగం ఎరగకుండా, ఆ సంభాషణ తెస్తేనే 'హరిహరీ!' అని చెవులుమూసుకున్న వెధవ అట్లాకాక ఏం చేస్తాడు లెమ్మనుకున్నారు స్నేహితులు. ఇంతవరకూ పెద్దవాళ్ళ చెప్పుచేతులలో ఉంటూ, నలుగురి చేతా మంచివాడూ, బుద్ధిమంతుడూ అనిపించుకుంటూ వచ్చినవాడు ఇంతలో పెళ్ళాం వలలో పడ్డాడే అని విచారించారు అయిన వాళ్ళు. అందులో వైపరీత్యం ఏమీలేదు. అట్లా కొంతకాలం పాటు ఉన్న తరువాత అదే సర్దుకుంటుంది లెమ్మన్నారు కొందరు విశాల హృదయులు.

మొత్తంమీద చూసేవాళ్ళకు వెంకటేశ్వర్లులోని పరివర్తన ఏమీ బాగా కనిపించలేదు. తన ఒక్కడికే భార్య ఉన్నట్టూ, ఇతర పురుషులెవరూ భార్యా సుఖం ఎరగరేమో అన్నట్టూ ప్రవర్తించటం మొదలుపెట్టాడు వాడు. రాత్రీ పగలూ ఆ గదిలో కూర్చుని భార్యా భర్తలిద్దరూ అంతూ పొంతూ లేని రాచకార్యం మాట్లాడేవాళ్ళు. అందులో ఆవగింజంత అయినా ఇంకొకరికి భాగం ఉండేది కాదు. భార్యాభర్తలన్న తరవాత మూడో మనిషికి సంబంధించిన విషయాలుండటంలో వింతలేదు. కాని వాళ్ళు మాట్లాడే ఏ విషయంలోనూ ఎవ్వరికీ సంబంధం ఉండకపోవటం వింతే.

లోకమంతా తనభార్యను హింసించటానికి అవకాశం కోసం నిరీక్షిస్తున్నట్టూ, తాను ఆవిడకు అంగరక్షగా ఉన్నట్టూ ప్రవర్తించేవాడు వెంకటేశ్వర్లు. వాడు తన భార్యను గురించి ఎవరితోనూ చర్చించేవాడుకాడు. తాను భార్యవల్ల సుఖపడుతున్నా, కష్టపడుతున్నా కూడా తన దగ్గిర వాళ్ళ సానుభూతి కోరవచ్చును. వెంకటేశ్వర్లుకు అటువంటి సానుభూతి అవసరం లేనట్టు కనిపించింది. తానూ తన భార్యా సంబంధించిన చోట తన తల్లిదండ్రులూ, తోబుట్టువులూ, స్నేహితులూ – అందరూ పరాయివాళ్ళైనన్నట్టుండేవాడు వాడు. "నేను నా భార్యతో సుఖపడటం చూసి మీరెవరూ ఓర్చలేకుండా ఉన్నారని నాకు తెలుసులే!" అన్నట్టుండేది వాడి వాలకం. ఈ క్షణం భార్యతో పకపకలాడుతూనే ఉండేవాడు. మరుక్షణం

ఆ గదిదాటి ఇవతలపడి అంతలో గంభీరంగా ఐపొయ్యే వాడు. వాడి వెధవ గాంభీర్యం చూడగానే అందరికీ అరికాలిమంట నెత్తికివచ్చేది.

"అమ్మా, దానికి ఆకలి అవుతున్నదట అన్నం పెట్టూ?"

"నాన్నా, నాకొక రూపాయి ఇయ్యీ!"

ఈ విధంగా అనేవాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"దానికి ఆకలి అవుతూవుంటే నాతో అది చెప్పదుట్రా" అనేది తల్లి.

"నేను బజారుకి పోతున్నాను, ఏం కావాలో చెప్పరా!"అనేవాడు తండ్రి.

వాటికి సమాధానం ఉండేదికాదు.

దద్దమ్మ కనక వెంకటేశ్వర్లు భార్యమీద మోజువల్ల అయినవాళ్ళకు కాకుండాపొయ్యే ప్రయత్నం చేశాడు. కాని హైమవతి భర్తకోసం తనవాళ్ళను వదులుకోలేదు. ఆమె వారానికొకసారి పుట్టింటికి ఏడెనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాసేది. తన సుఖపు రోజులన్నీ పుట్టింటోనే వెళ్ళిపోయినట్టూ, వాటిని తలుచుకోవటం తప్ప తన జీవితానికి ఇక ఏమీ మిగిలిలేనట్టూ భర్తతో చెప్పుకునేది. అందుకని వెంకటేశ్వర్లు పెళ్ళాన్ని చూసి చాలా జాలిపడేవాడు. భార్యకు తన ఇల్లు మళ్ళీ పుట్టిల్లంత సుఖంగా చెయ్యాలనీ, ఆమెకు గతం జ్ఞాపకం రాకుండా చెయ్యాలనీ చాలా ప్రయత్నం చేశాడు. తన ప్రయత్నం ఒక్క రవ్వయినా ఫలించకపోవటం చూసి వాడికి నిస్పృహ కలగలేదు - వెనకటి ప్రయత్నమే రెట్టింపైంది.

తన ప్రవర్తనా, తన భార్య ప్రవర్తనా ఎవ్వరూ మెచ్చుకోవటంలేదని వెంకటేశ్వర్లుకు నమ్మకంగా తెలిసినప్పుడు వాడు భార్యతో ఆ విషయం చెప్పి, "వీళ్ళు ఓర్చలేనివాళ్ళని నాకు తెలుసును. అందుకనే నేను మొదటినించీ వాళ్ళను లక్ష్యం చెయ్యటంలేదు!" అన్నాడు. వాళ్ళు ఆమోదించనిది తన నిర్లక్ష్యమేనని వాడి మట్టిబుర్రలోకి ఎక్కలేదు.

"ఏమైనా చెప్పండి. నాకు మీరైనట్టు మీవాళ్ళంతా ఎందుకవుతారు?" అన్నది హైమవతి.

"అవును మరి!" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు మనస్ఫూర్తిగా. తన భార్య తన్ను కూడా తన ఆప్తవర్గంలో చేర్చనందుకు తనకు గలిగిన ఆనందాన్ని వాడు భార్యకు ఏమాత్రమూ తెలియనివ్వలేదు!

ఇట్లా కొంతకాలం గడిచింది. వెంకటేశ్వర్లు తండ్రి చనిపోయినాడు. ఆయన పోగానే తెర తొలగించినట్టయింది. ఆ పెద్ద ముండాకొడుకు బతికి ఉన్నంతకాలమూ గుంభనగా వున్న వ్యవహారాలు చెరువుయెండితే చేపలు బయట పడినట్టు బయటపడినై. ఆస్తీ, అప్పూ ఇంచుమించు చెరిసగం ఐనై. చూస్తుండగానే వసంతకాలం దాటిపోయి వడగాడ్పులు వచ్చినట్టు వెంకటేశ్వర్లు కాపరం సంపదనుంచి దారిద్ర్యానికి దిగింది.

హైమవతి మాత్రం దారిద్ర్యానికి తల ఒగ్గలేదు. ఆమెతన ఖర్చులేవీ తగ్గించుకో తలచలేదు. తన చీరెలూ, తన నగలూ, తన కాఫీ, తన చిల్లర ఖర్చులూ – వీటికి ఏవిధమైన ఆటంకం వచ్చినా ఆమె సహించేటట్టు కనిపించలేదు. అంతటితో ఊరుకున్నా బాగుండిపోను. ఆమె తన అత్తగారు అవలంబిస్తున్న జాగ్రత్తను చూసి రోసింది. ఆమె పొదుపును చూసి ఎగతాళి చేసింది.

భార్య మూలాన వెంకటేశ్వర్లు తన దారిద్ర్యాన్ని చూసి సిగ్గుపడ్డాడు. వాడు తన దారిద్ర్యానికి గర్వించి ఉండవలిసిందని నా భావం కాదు. కాని వట్టి పరిహాసాలకూ, రోతకూ దడిసి తొలిగిపొయ్యేది కాదు దారిద్ర్యం. హైమవతి తనకు దారిద్ర్యం లేనట్టు నటించినంత మాత్రం చేత లేకుండా పొయ్యేది కూడా కాదు.

దారిద్ర్యం తొలగిపోయే సాధన ఏమీ చెప్పలేదు. తాను మాత్రం దాన్ని గుర్తించటానికి నిరాకరించింది. దాని ఛాయాలేశం తనకంటపడ్డా విసుక్కున్నది. తన భర్తను, దాన్ని గుర్తించటానికి కూడా నైతికబలం లేనివాణ్ణి చేసి కూర్చోపెట్టింది. వెంకటేశ్వర్లు ఎక్కడినించి తెస్తాడో ఎట్లా తెస్తాడో! తనకు ఇంత కాలమూ జరుగుతూ వచ్చినట్టు జరపటమే ఆమెకు కావలసినది.

ఈ ఏర్పాటుకు వెంకటేశ్వర్లు ఆమోదించాడు. “మానాన్న జరపలేదా? నేనుమాత్రం ఎందుకు జరపరాదూ? ఇంకా ఇల్లూ, కాస్త పొలమూ ఉందికదా!” అనుకున్నాడు వాడు. అది కూడా అయిపోయిన తరవాత అప్పుడే పడవచ్చును పడే దిగులంతా!

వెంకటేశ్వర్లు తల్లికి ఈ ఏర్పాటు రుచించలేదు. తన కోడలు వందల రూపాయలను గురించీ, యాభై రూపాయల ఉద్యోగాలను గురించీ తేలికగా మాట్లాడే మాటలు ఆమెకు దుస్సహంగా తోచినై. ఒక వంద రూపాయలు అప్పు తేవటమన్నా, యాభై రూపాయల ఉద్యోగం కోసం తన భర్త ప్రయత్నం చెయ్యటమన్నా ఆ పిల్ల మనస్సుకు ఆని ఉండలేదు. ఏదో వంక పెట్టి పెద్ద కూతురి దగ్గిరికి వెళ్ళి, మళ్ళీ తిరిగిరాలేదు. అత్తగారి పొదుపుతనానికి ముచ్చటపడి అల్లుడు ఆవిడను వెళ్ళనివ్వలేదు.

వీరమ్మ తల్లి వెంకటేశ్వర్లుగారి ఇంటో పాలూ, పెరుగూ పోస్తూండేది. ఎప్పుడైనా తల్లి రావటానికి పడనిరోజున వీరమ్మే తట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని పాలూ, పెరుగూ తెస్తూండేది. వాళ్ళది బస్తీకి అరమైలు దూరంలో ఉన్న ఒక చిన్న పల్లెటూరు.

వీరమ్మను వాళ్ళ ఊళ్ళోనే ఇచ్చారు. ఆ పిల్ల అత్తవారికికూడా పాడి ఉంది. తల్లి పాలు, పెరుగు అమ్మకం మానుకున్న తరవాత ఆ వాడికలన్నీ కూతురు తీసుకుంది. ఆ కారణం చేత వీరమ్మ మళ్ళీ నాలుగు సంవత్సరాలకు తట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని రాగానే ఆమె తల్లి వాడికల వాళ్ళంతా వీరమ్మను గుర్తించారు. వయస్సు వచ్చిన తరవాత వీరమ్మ చాలా

నిండుగా అందంగా తయారయిందనుకున్నారు – ఒక్క వెంకటేశ్వర్లు తప్ప. వాడి కళ్ళు పరస్త్రీని చూడటం మాని చాలా రోజులైంది, అటువంటిది ఎప్పుడైనా ఉండి ఉంటే.

పాపం, వీరమ్మమటుకు ఈసారి ఒక్క వెంకటేశ్వర్లునే చూసింది. ఇంకెవర్నీ చూడలేదు. నాలుగేళ్ళయిన తరవాత వాడు కనిపించగానే ఆ పిల్లకు నేత్రపర్వం అయినట్టయింది. నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం వాణ్ణి చూసినప్పుడు కలగని ఆనందం ఏదో కలిగింది వీరమ్మకు.

వీరమ్మ వెంకటేశ్వర్లును ప్రేమించిందని చెప్పాలి, కావ్యభాషలో చెప్పవలసివస్తే. కాని వీరమ్మ ప్రేమకూ, మనం సాధారణంగా ఊహించుకునే ప్రేమకూ ఏమీ సంబంధంలేదు. ఈ ప్రేమవెంట నిట్టూర్పులూ, మననమూ, విరహమూలేవు. ఈ ప్రేమకు అర్థంలేదు, కారణంలేదు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైనదేమంటే వీరమ్మకే తెలియదు, తను వెంకటేశ్వర్లును ప్రేమిస్తున్నట్టు. అది ప్రయత్నపూర్వకంగా వీరమ్మ తెచ్చిపెట్టుకున్నది కాదు. కొమ్మ చివరను పువ్వు ఎంత సహజంగా, నిరాడంబరంగా, నిశ్శబ్దంగా అంకురిస్తుందో, వీరమ్మ హృదయంలో ఆ ప్రేమభావం అంత సహజంగానూ, అప్రయత్నంగానూ అంకురించింది. వెంకటేశ్వర్లు కోసం ఒక్కపూట భోజనం గాని ఒక్కగంట నిద్రగాని త్యాగం చెయ్యాలని వీరమ్మకు తట్టి ఉండదు.

తనలో కలిగినట్టయిన స్పష్టంగా తెలుసుకోలేని భావాన్ని దాచి పెట్టటానికి వీరమ్మ ఎట్లా ప్రయత్నం చేస్తుంది కనకా? ఆ గొల్లపిల్ల తన భర్త వంక మెరిసే కళ్ళతో చూడటం హైమవతి గమనించింది.

"ఏమిటే అట్లా చూస్తావూ? ఆయన మొహాన కోతులాడుతున్నయ్యా" అని అడిగింది హైమవతి.

వీరమ్మ నవ్వుతూ "ఏందండి అమ్మగారూ!" అన్నది.

"అది మాయింటో పాలూ, పెరుగూ పోస్తూ ఉండేదిలే!" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు, వీరమ్మస్థితి ఏ మాత్రమూ అర్థం చేసుకోకుండా. అతడి గొంతును పట్టి హైమవతి కొంత ధైర్యం తెచ్చుకుంది. కాని వీరమ్మను క్షమించలేకపోయింది. ఆనాడు మొదలు అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా హైమవతి వీరమ్మను అమిత అగౌరవంగా చూసి, ఆ పిల్లతో అమిత పరుషంగా మాట్లాడేది. నాలుగు రోజుల్లో వీరమ్మకు హైమవతిమీద దురభిప్రాయం కలిగిపోయింది.

వీరమ్మ వాడిక ప్రారంభించి వారం కాగానే డబ్బులడిగింది. డబ్బులు లేవు, తరవాత చూతాంలే పొమ్మన్నది హైమవతి.

"వారానికొకపాలయినా డబ్బులివ్వండమ్మగారూ? మా అత్తమ్మ చంపుద్దీ!" అని బతిమాలింది వీరమ్మ.

"చంపితే చావు!" అన్నది హైమవతి నాజూకుగా.

ఈ ఏర్పాటు ప్రకారం నెలరోజులు గడిపింది హైమవతి. ఆలస్యంగా పాలు తెస్తున్నదని వంక పెట్టి హైమవతి డబ్బు విరగకోస్తాననన్నది. వీరమ్మ నవ్వులకింద తీసుకుంది.

ఒకనాడు వెంకటేశ్వర్లు "పాలదానికేమివ్వాలి?" అని భార్యనడిగితే హైమవతి సగానికి సగం చెప్పింది. వీరమ్మ నిర్ఘాంతపోయింది.

"మీరు డబ్బులు ఆలస్యంగా ఇచ్చి నాకు తిట్లు తగిలించిందిగాక డబ్బు లిరగ్గోతావంటమ్మా, ఏం నాయమండీ!" అని సౌమ్యంగానే అన్నది వీరమ్మ.

హైమవతి మాటలు తూలింది.

"మీరిచ్చే డబ్బులేమో ఇట్టా పారెయ్యండి. దీంతోనే ఉట్టిగట్టుకూరేగుతామా? ఇట్టా అయితే మీరింకోచోట పోయించుకోండి. నావల్లకాదు. ఈయమ్మగారితో యెవరేగుతారు బాబూ!" అంది వీరమ్మ.

వెంకటేశ్వర్లు ఆనాడు తన నవనాగరిక భార్యకంటె ఎన్నో రెట్లు నిండైన ఆడదాన్ని చూశాడు. వీరమ్మ కోపంలోకూడ అందం ఉంది. హైమవతి ఆగ్రహం వికారంగా ఉంది. వీరమ్మ తన కెంతకోపం వచ్చిందో అంతే ప్రకటించింది, ముచ్చటగా. దానిముందు హైమవతి పెట్టిన 'పోజు' పరమ అసహ్యంగా తోచింది వాడికే!

వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడకుండా వీరమ్మకు ఇవ్వవలసిన డబ్బంతా ఇచ్చి 'పిచ్చికళలుపోక, మామూలు ప్రకారం పాలుపోస్తూ ఉండు!' అన్నాడు.

"ఏమిచ్చారూ?" కేకపెట్టింది హైమవతి పాలుకాస్తూ.

"నువ్వు చెప్పినట్టే ఇచ్చాను" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"ఎక్కడికో వెళ్ళుతున్నట్టున్నారే!" అంది హైమవతి.

"కాఫీ హోటలుకు కాదు, ఇప్పుడే వస్తాను - కాఫీ అయేలోపల!" అంటూ వెంకటేశ్వర్లు తన వాకిలి దగ్గిర వీరమ్మను కలుసుకున్నాడు.

"వీరమ్మా! నీకు అమ్మగారితో ఏం పని? కాస్త డబ్బులకు ఆలస్యం అవుతుంది. నీకు అభ్యంతరం లేకపోతే పాలుపోస్తూ ఉండు. అది ఏమన్నా అంటే వినిపించుకోకు" అన్నాడు.

"సరేలెండి అయ్యగారూ!" అంది వీరమ్మ. ఆ పిల్ల వీథిమలుపు తిరిగే వరకూ ఆమెవంకనే చూస్తూ నిలబడ్డాడు, వెంకటేశ్వర్లు. వీరమ్మ ఈలోపల రెండుసార్లు వెనక్కు తిరిగిచూసింది.

మర్నాడు పాలు తెచ్చినప్పుడు వీరమ్మతో హైమవతి "ఏమే, సిగ్గుమాలిన దానా, మళ్ళా ఏమని వచ్చావు – రానని" అడిగింది. ఆ మాట అడగటానికి అవకాశం దొరకగానే తన భార్య ఆ అవకాశాన్ని వెంటనే వినియోగపరుచుకోవటం వెంకటేశ్వర్లు గమనించాడు. వాడికి తన భార్య స్వరూపం అర్థం కావటానికి ఒక అనామకురాలు వీరమ్మ కావలిసి వచ్చింది!

వీరమ్మ ఆ తరవాత మళ్ళీ డబ్బులు అడగలేదు. బస్తీకి వచ్చేదారిలో ఇంకొక అరసోలెడు నీళ్ళు కలపటం వల్ల అత్తబాధ తగ్గిపోయింది. ఆ తరవాత వెంకటేశ్వర్లు డబ్బులిచ్చినా ఫరవాలేదు, మానినా ఫరవాలేదు.

అప్పుడప్పుడూ కోడలిచేతికి కూరలిచ్చి పంపేది వీరమ్మ అత్త, అమ్ముకుని రమ్మని. "మా దొడ్లో కాసినై తీసుకోండి!" అని వీరమ్మ ఆ కూరలు కాస్తా వెంకటేశ్వర్లు గారింట్లో పడేసిపొయ్యేది.

"ఏమి అనుగ్రహం!" అని ఎగతాళి చేసేది హైమవతి. కాని నిరాకరించేది కాదు. ఒక్కొక్కనాడు కూరలేకుండా భోజనం చెయ్యవలసిన పరిస్థితులు కూడా కలిగినై వారింట.

ఆ కూరల తాలూకు డబ్బులు వీరమ్మ ఎట్లా వసూలు చేసేదో వీరమ్మకే తెలియాలి.

❀ ❀ ❀ ❀ ❀

"నువ్వు రేపటినించిరాకు. మళ్ళీ ఆదివారం దాకా నేను ఊళ్ళో ఉండను!" అని చెప్పింది హైమవతి వీరమ్మతో ఒకనాడు.

కాని వీరమ్మ మర్నాడువచ్చి "అయ్యగారూ, పాలుతీసుకోరూ?" అని అడిగింది. వెంకటేశ్వర్లు పాలు తీసుకుని అశ్రద్ధగా ఎక్కడో పెడితే పిల్లి తాగిపోయింది, ఒలకపోసినన్ని ఒలకపోసి.

ఆనాడల్లా వెంకటేశ్వర్లు మనస్సు వీరమ్మవైపు ఊగుతూనే ఉండింది. వీరమ్మమీద వాడికి ప్రేమ కలిగిందనడం అతిశయోక్తి అవుతుంది – ప్రేమ అనేదాన్ని వెంకటేశ్వర్లు నిర్వచించేదాన్నిబట్టి. కాని వీరమ్మ వాణ్ణి ఆకర్షించుతున్నది. అది ఇప్పటిమట్టుకు కృతజ్ఞతా స్వరూపంలో వాడి హృదయాన్ని ఆవరించి ఉంది. వీరమ్మ, బ్రాహ్మణస్త్రీ – కనీసం నాగరిక స్త్రీ అయి ఉండకూడదూ? తక్కువ కులం మనిషిని ఊరికే స్పృశించటమే రోత! ప్రేమించటం ఎట్లా? మరి ఈ సంగతి వీరమ్మవైపు ఊగే తన మనస్సు ఎరగదా?

మర్నాడు వీరమ్మ వచ్చినప్పుడు ప్రాణాలన్నీ బిగబట్టుకుని వణుకుతున్న గొంతుతో, "ఏమే, పిల్లా?" అన్నాడు. వీరమ్మ ఒక్కసారి అతనివైపు కళ్ళెత్తి వేసి తన తట్టమీద గుడ్డ కప్పుకుంటున్నది.

ఇక వ్యవహారం తన చెయ్యి దాటిపోయింది. ఇప్పుడు తాను వెనకాడితే వీరమ్మ తన్ను వట్టి వాజమ్మ కింద గణిస్తుంది. వెంకటేశ్వర్లు సాహసించి ఆ పిల్ల పక్కనే కూర్చుని ఆమె చుట్టూ చెయ్యివేశాడు.

“ఊరుకోండి!” అంది వీరమ్మ. అంతే. అంతకంటే ఏమీ అనలేదు. ఏమంటుంది? ఆ మాటయినా వాణ్ణి వారిస్తూ అన్నమాట కాదు. వాడి క్షేమం కోసమే హెచ్చరించుతూ అన్నమాట.

పాపం, వీరమ్మ వాణ్ని ఎట్లా నివారిస్తుంది? ఆమెకు వాడి సాన్నిధ్యంలో గతేమిటో తెలియదు; ఆత్మాభిమానం లేదు. లోకభయం కూడా లేదు. ప్రతి మనిషిని అట్లా చెయ్యగల మనిషి ఇంకొకడు, లేక ఇంకొకతె ఉంటుందని మనం నమ్ముదాం. వీరమ్మ తనను తను వెంకటేశ్వర్లుకు ఎంత నిష్కల్మషమైన మనస్సుతో అర్పించుకుందో, వాడామెను అంత నిష్కల్మషంగా స్వీకరించలేదు. తను తప్పు చేస్తున్నాననే నమ్మకమూ, వీరమ్మను తాత్కాలికంగానన్నా హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమించటం లేదనే నమ్మకమూ వాడికి ఏమూలో ఉండింది.

కాని పర్యవసానం – వాడి మనస్సు వీరమ్మ ద్వారా పొందలేని తృప్తి వాడి శరీరం పొందింది. వీరమ్మ యొక్క ఆధిక్యత వాడి శరీరమైనా గుర్తించింది. తన్ను తను ఇచ్చుకునే నేర్పు హైమవతి దగ్గిర లేదు మరి. కాని హైమవతి పాలుపోసి పెంచిన వెంకటేశ్వర్లు అంతరాత్మ ఒకంతట వీరమ్మ పక్షం కావటం ఎట్లా?

ఇట్లా కొంతకాలం జరిగితే ఏమయి వుండేదో చెప్పలేం. హైమవతి ఊరికి వెళ్ళిన నాలుగోరోజే ఈ రంకుతనం బయటపడ్డది. ఆనాడు వీరమ్మ ఆడబిడ్డ వీరమ్మ వెంట బస్తీకి వచ్చింది. ఆ ఆడబిడ్డను వాకిట్లో ఉండమని చెప్పి వీరమ్మ లోపలికి వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మ తట్టదింపి ఆమెను ఎంతో ఉత్సాహంతో దగ్గిరికి లాక్కుని తన రొమ్ముకు అదుముకున్నాడు – వీరమ్మ వాకిట్లో ఉన్న ఆడబిడ్డ సంగతి చెప్పేలోపల, అతను వీరమ్మను వదిలి పెట్టే లోపల ఆ ఆడబిడ్డే చక్కా వచ్చి చూడవలసింది కాస్తా చూసింది!

ఆ వెర్రిబాగుల మనిషి అక్కడే అరిచి అల్లరిచేసి ఉండకపోతే ఆ చుట్టుపక్కల ఇళ్ళవాళ్ళకీ, ఆ ద్వారా హైమవతికీ ఇదంతా తెలిసి ఉండకపోను!

ఇంతకూ లోకానికీ హైమవతికీ తెలిసిన తప్పల్లా వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మను కౌగిలించుకున్నాడని. హైమవతి ఆ కాస్త తప్పూ క్షమించలేకపోయింది. తను తన భర్త కోసం నిర్మించి ఉంచిన ఆదర్శాలను వెంకటేశ్వర్లు అతిక్రమించాడు! ఎంత అతిక్రమించాడనే ప్రశ్నేలేదు.

ఇప్పటికి నాలుగు మాసాలు గడిచినై. హైమవతి గతాన్ని ఇప్పట్లో మరిచిపొయ్యే లక్షణాలు కనిపించవు.

పోతే వీరమ్మను ఆ కోపం మీద మామగారూ, అత్తగారూ, మొగుడూ అప్పటికి చావగొట్టినా ఆ తరవాత సులభంగానే క్షమించారు. వీరమ్మ సంసారం మామూలుకు భిన్నం లేకుండా వెళ్ళిపోతున్నది. జరిగిపోయిన దాన్ని తలుచుకునే వాళ్ళెవరూ లేరు, ఆ తక్కువ కులంలో!

మొదటి ముద్రణ : వరప్రసాదం (కథలు), మే 1946
యువ బుక్ డిపో, మద్రాస్